

Lehdistötiedote

Luxemburg, 16. tammikuuta 2023

Vaarallisten jätteiden määrä EU:ssa kasvaa yhä

Vaikka EU on tehnyt aloitteita vaarallisten jätteiden vähentämiseksi, kyseisiä jätteitä on vuodesta 2004 lähtien tuotettu EU:ssa koko ajan enemmän. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tänään julkaisemassa katsauksessa valotetaan, millaisia haasteita vaarallisiin jätteisiin liittyy nyt ja tulevaisuudessa: luokittelua olisi parannettava, jäljitettävyyden varmistettava ja kierrätystä lisättävä. Lisäksi olisi torjuttava jätteiden laittomia siirtoja, jotka ovat edelleenkin kannattavaa liiketoimintaa.

”Vaarallisia jätteitä syntyy yhä enemmän, ja EU:n on puututtava tähän ongelmaan”, toteaa kertomuksesta vastaava Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen Eva Lindström. *”Suositeltavimmat tavat käsitellä vaarallisia jätteitä ovat kierrätys ja energian talteenotto. Loppukäsittely olisi toteutettava vasta viimeisenä keinona. Kuitenkin yli 50 prosenttia EU:n vaarallisista jätteistä edelleenkin yksinkertaisesti vain loppukäsitellään. Tässä katsauksessa tilintarkastustuomioistuin osoittaa, että vaarallisten jätteiden ehkäisemiseen ja käsittelyyn liittyy edelleen haasteita, mutta myös mahdollisuuksia.”*

Paras tapa käsitellä vaarallisia jätteitä on se, että niitä estetään lainkaan syntymästä. Tämä on ollut EU:n ensisijainen tavoite vuodesta 1991. EU on keskittynyt toimissaan vaikuttamaan siihen, miten talouden toimijat suunnittelevat ja valmistavat tuotteitaan. Lisäksi painopisteenä on ollut panna saastuttajat vastuuseen jätteistään ja antaa kuluttajille parempaa tietoa. Näistä aloitteista huolimatta EU:ssa tuotettujen vaarallisten jätteiden määrä ei vähene.

Vaaralliset jätteet on käsiteltävä erityisesti niitä varten perustetuissa käsittelylaitoksissa, joissa noudatetaan tiukkoja sääntöjä ja turvallisuusvaatimuksia. Tästä aiheutuu talouden toimijoille hallinnollista rasitetta ja lisäkuluja. Sen tuloksena puolestaan syntyy riski vaarallisten jätteiden laittomista siirroista eli siitä, että toimijat eivät tee ilmoituksia tuottamistaan vaarallisista jätteistä vaan hylkäävät jätteet laittomasti tai siirtävät ne laittomasti muualle. Tarkastajat painottavat, että jos vaarallisia jätteitä luokiteltaisiin ja jäljitettäisiin asianmukaisesti, tällä voitaisiin osaltaan estää jätteiden sääntöjenvastaista käsittelyä ja sulkea laittomia oikoteitä. Tarkastajat toteavat kuitenkin, että vaarallisia jätteitä luokitellaan eri tavoin eri jäsenvaltioissa. Euroopan komissio voisi myös pyrkiä entistä voimallisemmin yhdenmukaistamaan aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä, sanovat tarkastajat. Vaarallisia jätteitä koskevat jäsenvaltioiden sähköiset rekisterit voitaisiin mukauttaa suunniteltuun jätteiden siirtoja koskevaan eurooppalaisen rekisteriin, jolloin vaarallisia jätteitä voitaisiin jäljittää tuloksellisemmin koko niiden elinkaaren ajan.

Lehdistötiedotteessa esitetään Euroopan tilintarkastustuomioistuimen katsauksen keskeiset tiedot. Katsaus löytyy kokonaisuudessaan sivustolta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Vaaralliset jätteet olisi ihanteellisessa tapauksessa valmisteltava uudelleenkäyttöä varten tai kierrätettävä. Suurta osaa vaarallisista jätteistä ei kuitenkaan voida käyttää uudelleen. Myös kierrätykseen liittyy teknisiä vaikeuksia, eikä kierrätetylle tuotokselle ole markkinamahdollisuuksia. Tarkastajat toteavat katsauksessaan, että kierrätysteknologioiden ja -valmiuksien parantamiseen liittyy mahdollisuuksia: esimerkiksi elektroniikkalaitteissa ja muissa jätteissä olevia kriittisiä raaka-aineita hyödyntämällä voitaisiin tukea EU:n strategista autonomiaa.

Vaarallisten jätteiden laittomat siirrot ja laitton hylkääminen ovat edelleen tuottavaa liiketoimintaa, johon liittyvät vuotuiset tulot arvioidaan pelkästään laittomien siirtojen osalta 1,5–1,8 miljardiksi euroksi. Rikoksia havaitaan ja tutkitaan ja niistä syytetään harvoin, ja rangaistukset ovat lieviä.

Digitalisaatio tarjoaa mahdollisuuden jäljittää paremmin vaarallisia jätteitä ja torjua väärä ilmoituksia. Jos lisäksi seuraamusmekanismit olisivat varoittavampia, mahdollisuuksia jätteiden laittomaan siirtämiseen voitaisiin vähentää. Komissio ehdotti vuonna 2021, että kaikki jätteiden siirrot, joiden määränäänä on loppukäsittely, kielletäisiin. Tällainen kiello voisi osaltaan vähentää vaarallisten jätteiden laittomia siirtoja.

Taustatietoa

EU:n lainsäädännössä vahvistetun määritelmän mukaan jäte on vaarallista, kun siihen sisältyy tietty vaarallinen ominaisuus (tai useampia tällaisia ominaisuuksia). Jäte voi esimerkiksi räjähtää, aiheuttaa ärsytystä tai olla myrkyllinen. Vaaralliset jätteet voivat vahingoittaa ihmisten terveyttä sekä ympäristöä.

Valmistusteollisuus (erityisesti metalliteollisuus), veden ja jätteen käsittely, rakennusala ja kaivostoiminta tuottavat yhdessä 75 prosenttia EU:n vaarallisista jätteistä. Myös kotitalouksissa voi syntyä vaarallisia jätteitä. Kyse voi olla esimerkiksi tietyistä lääkkeistä, käytetyistä paristoista, siivoustuotteista tai elektroniikkalaitteista.

EU-maiden on pantava jätehuoltoon liittyvät EU:n oikeudelliset vaatimukset täytäntöön kansallisella tasolla. Komissio on pannut vireille lukuisia rikkomusmenettelyitä sellaisia jäsenvaltioita vastaan, jotka ovat laiminlyöneet EU:n vaatimusten saattamisen osaksi kansallisia sääntöjään tai jotka eivät ole noudattaneet EU:n vaatimuksia. Komissiolla on kokonaisnäkemys jätehuoltoon yleisesti kohdistetusta EU-rahoituksesta, joka ohjelmakaudella 2014–2020 oli 4,3 miljardia euroa. Sen sijaan nimenomaan vaarallisten jätteiden käsittelyyn kohdistetusta rahoituksesta ei ole tietoa. Käytettävissä olevat tiedot viittaavat siihen, että tämä rahoitus on pääasiassa ollut peräisin Horisontti 2020 -puiteohjelmasta ja se on myönnetty tutkimusta ja valmiuksien kehittämistä varten. Vaarallisten jätteiden käsittelyn suurimpiin rahoittajiin kuuluvat myös koheesiorahasto ja Euroopan aluekehitysrahasto. EU:n talousarvion ohella myös elpymis- ja palautumistukiväline ja Euroopan investointipankki rahoittavat jätehuoltoa, mukaan lukien vaarallisten jätteiden käsittelyä. Sen jälkeen kun luokitusjärjestelmäasetus annettiin vuonna 2020, EU on lakannut rahoittamasta vaarallisten jätteiden polttamista ja sijoittamista kaatopaikoille, sillä näitä toimintoja ei pidetä kestävinä. Niiden sijaan EU on pyrkinyt edistämään kierrätystä.

Tämä julkaisu ei ole tarkastuskertomus vaan katsaus, joka perustuu lähinnä julkisesti saatavilla oleviin tietoihin tai nimenomaan tätä katsausta varten kerättyyn aineistoon. Aiemmat tilintarkastustuomioistuimen julkaisut tällä alalla koskevat [saastuttaja maksaa -periaatetta](#), [sähkö- ja elektroniikkalaiteromua](#) sekä [muovijätettä](#).

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen katsaus ”*Toimet, joilla EU on pyrkinyt torjumaan vaarallisten jätteiden kasvavaa määrää*” on saatavilla tilintarkastustuomioistuimen sivustolla eca.europa.eu 23:lla EU:n kielellä.

Lehdistö – yhteydenotot

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen lehdistöpalvelu: press@eca.europa.eu

- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 553 547
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 551 502
- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu, matkapuhelin: (+352) 621 552 224